

1. ОСНОВНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1.1. Географічна характеристика області

Дата утворення	7 січня 1954 року
Фізико-географічне положення	Територія – 20,9 тис.км ² , 3,5% від території України Протяжність: із південного заходу на північний схід 245 км, із півночі на південь – 150 км. Крайні точки: північна – с.Кононівка Драбівського району південна – с.Колодисте Уманського району західна – с.Коритня Монастирищенського району східна – с.Стецівка Чигиринського району Найвища точка області (на захід від Монастирища) висотою 275 м. Розташована у лісостеповій зоні.
Суміжні області	Межує з Вінницькою (протяжність 124 км), Кіровоградською (388 км), Київською (340 км), Полтавською (212 км) областями
Клімат	Помірноконтинентальний. Середні температури: літня +20,1°C, зимова –5,9°C, середньорічна температура +7,3°C Річна кількість опадів – 450-550 мм.
Ґрунти	Найпоширенішими є чорноземи (3/4 загальної площі). Родючість ґрунтів за якісними показниками займає перше місце в Україні.
Водні ресурси	В межах області протікає 1059 річок загальною довжиною 5877 км. Найбільші ріки, які протікають по території області: Дніпро довжиною 150 км, Гірський Тікич – 161 км, Тясмин – 133 км. На території області розташовано 2312 ставків площею водного дзеркала 17 тис.га та 37 водосховищ площею 5,86 тис.га. Найбільше водосховище - Кременчуцьке. В межах області простягається на 130 км, ширина біля м.Черкаси - 18 км.
Корисні копалини	Титанові руди, бентонітові і палигорські глини (родовище одне з найбільших у світі), граніт, лабрадорит, каолін, піски, буре вугілля, торф.

1.2. Кількість адміністративно-територіальних одиниць

(на 1 січня 2016р.)

	Райони	Об'єднані територіальні громади	Міста		Селища міського типу	Сільські ради	Сільські населені пункти
			всього	у т.ч. обласного значення			
Черкаська область	20	3	16	6	15	525	824
Черкаси (міськрада)	–	–	1	1	–	–	1
Ватутіне (міськрада)	–	–	1	1	–	–	1
м.Канів	–	–	1	1	–	–	–
Золотоноша (міськрада)	–	–	1	1	–	–	3
Сміла (міськрада)	–	–	1	1	–	–	1
м.Умань	–	–	1	1	–	–	–
райони							
Городищенський	1	–	1	–	2	17	29
Драбівський	1	–	–	–	2	31	49
Жашківський	1	–	1	–	–	32	37
Звенигородський	1	–	1	–	–	27	39
Золотоніський	1	–	–	–	–	34	61
Кам'янський	1	–	1	–	–	18	29
Канівський	1	–	–	–	–	29	60
Катеринопільський	1	2	–	–	2	22	31
Корсунь-Шевченківський	1	–	1	–	1	23	52
Лисянський	1	–	–	–	1	27	38
Маньківський	1	–	–	–	2	21	29
Монастирищенський	1	–	1	–	1	28	39
Смілянський	1	–	–	–	–	23	37
Тальнівський	1	–	1	–	–	27	42
Уманський	1	–	–	–	1	49	52
Христинівський	1	–	1	–	1	21	33
Черкаський	1	1	–	–	1	22	38
Чорнобаївський	1	–	–	–	1	29	52
Чигиринський	1	–	1	–	–	18	35
Шполянський	1	–	1	–	–	27	36

1.3. Основні соціально–економічні показники

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах), млн.грн	3179 ¹	9014	22354	27012	31265	33087	38466	...
Доходи населення, млн.грн	1823 ²	9392	26194	29646	33484	35024	36694	44598 ³
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), відсотків	...	111,4	109,0	103,5	99,5	100,3	124,2	143,8
Фінансовий результат до оподаткування ⁴ , млн.грн	249,9	506,2	1176,9	2699,7	2371,4	430,2	-5833,6	3719,1
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) ⁵ , млн.грн	...	...	23845,1	28822,3	32379,7	30730,5	37865,2	47744,1
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010р.), млн.грн	6532,8	8257,1	12318,3	14489,1	14028,8	14946,9	14710,3	14622,1
рослинництва	4800,0	5733,5	6360,8	8540,5	8106,3	9028,8	8745,9	8855,7
тваринництва	1732,8	2523,6	5957,5	5948,6	5922,5	5918,1	5964,4	5766,4
Капітальні інвестиції (у фактичних цінах), млн.грн	...	...	2831	3225	3781	3413	3262	4486
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла ⁶ , тис.м ²	108,8	161,3	186,7	111,4	131,1	129,7	127,5	192,8
Відправлення (перевезення) вантажів усіма видами транспорту ⁷ , млн.т	38,2	53,6	31,1	40,8	36,1	31,6	38,9	31,1
Відправлення (перевезення) пасажирів транспортом загального користування ⁸ , млн. осіб	104,0	150,5	123,6	134,0	114,2	107,0	100,6	97,8
Роздрібний товарооборот підприємств (у фактичних цінах), млн.грн	604,4	1672,3	5450,5	6963,8	7770,3	8276,3	9523,4	11057,9
Зовнішня торгівля товарами, млн.дол. США								
експорт	220,0	339,5	672,7	1058,4	1007,6	770,7	624,2	434,2
імпорт	139,2	310,2	378,4	796,9	1189,2	1119,0	457,0	228,2

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Зовнішня торгівля								
послугами, млн.дол. США								
експорт	2,0	7,3	13,6	14,4	26,8	26,7	22,7	20,1
імпорт	3,6	12,0	22,6	14,1	13,1	20,4	32,7	18,7
Кількість постійного населення (на кінець року), тис.								
	1413,9	1337,8	1281,7	1273,7	1265,2	1256,3	1248,2	1239,3
Природний приріст, скорочення (–) населення								
тис.	–14,1	–14,7	–9,4	–8,4	–7,9	–8,4	–8,4	–8,7
на 1000 населення	–9,9	–10,9	–7,2	–6,6	–6,1	–6,6	–6,8	–7,0
Кількість зайнятих ⁹ , тис.								
	534,9	578,7	564,9	566,4	562,7	562,1	524,5	523,5
Кількість безробітних (за методологією МОП) ⁹ , тис.								
	71,0	62,9	62,4	57,7	55,8	55,2	59,8	56,7
Рівень безробіття (за методологією МОП) ⁹ , відсотків								
	11,7	9,8	9,9	9,2	9,0	8,9	10,2	9,8
Середньорічна кількість найманих працівників ¹⁰ , тис.								
	424,0	308,3	272,1	265,0	261,9	247,4	237,4	224,8
Середньомісячна номінальна заробітна плата ¹⁰ , грн								
	175	642	1835	2155	2508	2682	2829	3360

¹ Тут і надалі (табл. 1.4) – у 2000р. – валова додана вартість.

² У 2000р. – грошові доходи населення.

³ Тут і надалі (табл. 1.4–1.6) – попередні дані.

⁴ Тут і надалі (табл. 1.4, 1.5) дані наведено крім банків та бюджетних установ; з 2011р. – з урахуванням фермерських господарств; за 2000, 2005рр. наведено фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

⁵ Інформація сформована з урахуванням розподілу даних структурних підрозділів підприємства, які розташовані в інших адміністративно-територіальних угрупованнях, ніж саме підприємство, за функціональним підходом (спосіб узагальнення даних, за яким показники діяльності формуються за однорідними видами діяльності). Дані за 2014 рік уточнені. Дані за 2015 рік наведено без урахування зміни підприємствами основного виду економічної діяльності.

⁶ Починаючи з 2010 року у загальному обсязі прийнятого в експлуатацію житла обліковується житло, прийняте в експлуатацію відповідно до порядків (накази Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 19.09.2013 № 95 та від 24.06.2011 № 91, постанова Кабінету Міністрів України від 09.09.2009 № 1035).

⁷ Тут і надалі (табл. 1.4) – у 2000р. без урахування комерційних вантажних перевезень, виконаних фізичними особами – підприємцями.

⁸ Тут і надалі (табл. 1.4) з урахуванням обсягів автомобільних пасажирських перевезень, виконаних фізичними особами – підприємцями.

⁹ Див. методологічні пояснення до розділу 3.

¹⁰ Тут і надалі (табл. 1.4) – до 2009р. включно дані наведено без найманих працівників статистично малих підприємств та у фізичних осіб-підприємців. З 2010р. дані наведено по підприємствах, установах, організаціях та їхніх відокремлених підрозділах із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб. Безпосереднє співставлення даних за 2010–2015рр. з відповідними даними попередніх років є некоректним.

1.4. Індекси основних соціально-економічних показників

(відсотків до попереднього року)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Валовий регіональний продукт (у порівнянних цінах)	101,5 ¹	107,0	105,9	106,4	100,9	100,7	98,9	...
Реальний наявний дохід населення	...	122,7	115,1	107,7	111,1	104,4	89,3	81,5 ²
Фінансовий результат до оподаткування ³	...	144,5	839,4	229,4	87,8	18,1	x	x
Продукція промисловості	107,4	113,6	117,1	103,4	94,9	95,2	94,7	90,8
Продукція сільського господарства	122,6	106,6	104,3	117,6	96,8	106,5	98,4	99,4
Капітальні інвестиції	...	...	...	97,4	118,2	88,0	80,3	111,1
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла	90,4	116,7	128,9	59,7	117,7	98,9	98,3	151,2
Відправлення (перевезення) вантажів усіма видами транспорту ⁴	97,7	156,2	95,4	131,2	88,7	87,3	123,4	79,8
Відправлення (перевезення) пасажирів транспортом загального користування ⁵	103,7	82,0	106,9	108,5	85,2	93,6	94,0	97,2
Роздрібний товарооборот підприємств (у порівнянних цінах)	105,4	108,2	113,1	114,7	108,7	106,2	94,8	83,7
Зовнішня торгівля товарами								
експорт	118,9	84,0	125,7	157,3	95,2	76,5	81,0	69,6
імпорт	95,2	138,3	111,5	210,6	149,2	94,1	40,8	49,9
Зовнішня торгівля послугами								
експорт	84,5	109,1	98,9	105,7	186,6	99,6	84,9	88,5
імпорт	160,2	98,7	107,1	62,3	93,1	160,5	160,0	57,1
Кількість постійного населення (на кінець року)	98,8	98,8	99,2	99,4	99,3	99,3	99,4	99,3
Кількість зайнятих	... ⁶	103,1	100,6	100,3	99,3	99,9	93,3	99,8
Кількість безробітних (за методологією МОП)	100,0	86,6	91,6	92,5	96,7	98,9	108,3	94,8
Середньорічна кількість найманих працівників ⁷	94,2	99,1	x	97,4	98,8	94,5	96,0	94,7
Середньомісячна номінальна заробітна плата ⁷	119,5	138,2	122,8	117,4	116,4	107,0	105,5	118,8

¹ Див. першу виноску до табл. 1.3.

² Див. третю виноску до табл. 1.3.

³ Див. четверту виноску до табл. 1.3.

⁴ Див. сьому виноску до табл. 1.3.

⁵ Див. восьму виноску до табл. 1.3.

⁶ Дані за 1999р. не перераховані за результатами Всеукраїнського перепису населення.

⁷ Див. десяту виноску до табл. 1.3.

1.5. Питома вага Черкаської області в загальнодержавних основних соціально-економічних показниках

	(відсотків)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)	2,1	2,1	2,1	2,2	2,4	...
Доходи населення	2,4	2,3	2,3	2,3	2,4	2,6 ¹
Прибуток до оподаткування ²	1,4	1,5	1,9	1,6	1,4	3,0
Збиток до оподаткування ²	1,1	0,9	1,3	1,4	1,2	1,1
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010р.)	6,3	6,2	6,3	5,9	5,9	6,1
рослинництва	5,1	5,3	5,4	5,1	4,9	5,3
тваринництва	8,5	8,3	8,0	7,7	8,1	8,1
Капітальні інвестиції	1,5	1,9	1,3	1,3	1,5	1,6
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла	2,0	1,2	1,2	1,2	1,3	1,7
Відправлення (перевезення) вантажів окремими видами транспорту						
залізничний	1,9	2,0	2,2	2,0	2,0	2,0
автомобільний	2,1	2,6	2,2	1,9	2,9	2,5
річковий	1,3	0,4	1,1	0,8	1,1	1,9
Відправлення (перевезення) пасажирів транспортом загального користування						
залізничний	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
автомобільний	2,5	2,5	2,6	2,5	2,6	3,3
тролейбусний	2,2	2,7	1,3	1,4	1,7	1,8
Роздрібний товарооборот підприємств (у фактичних цінах)	2,0	2,0	2,0	2,0	2,2	2,3
Зовнішня торгівля товарами						
експорт	1,3	1,5	1,5	1,2	1,2	1,1
імпорт	0,6	1,0	1,4	1,5	0,8	0,6
Зовнішня торгівля послугами						
експорт	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
імпорт	0,4	0,2	0,2	0,3	0,5	0,3
Кількість наявного населення (на кінець року)	2,8	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9
Кількість зайнятих в усіх сферах економічної діяльності	2,8	2,8	2,8	2,8	2,9	3,2

¹ Див. третю виноску до табл. 1.3.

² Див. четверту виноску до табл. 1.3.

1.6. Основні показники соціально-економічного становища у розрахунку на одну особу населення у 2015 році

	Черкаська область	Україна
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) ¹ , грн	30628	36904
Наявний доход ² , грн	26700	31083
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010р.), грн	11722	5589
Обсяг капітальних інвестицій, грн	3606,6	6399,9
Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) (на 31.12.2015), дол. США	283,8	1016,3
Обсяг прийнятого в експлуатацію житла (на 10000 осіб), м ² загальної площі	1549,8	2588,0
Роздрібний товарооборот торгової мережі підприємств, грн	8865	11380
Народжуваність (на 1000 осіб наявного населення)	9,2	10,7
Смертність (на 1000 осіб наявного населення)	16,2	14,9
Природний приріст (на 1000 осіб наявного населення)	-7,0	-4,2
Кількість пенсіонерів (на 1000 осіб)	338	289
Кількість інвалідів (на 1000 осіб) ³	72	61
Кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів (на 10 тис.)	886	908
Кількість студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації (на 10 тис.)	331	375
Кількість лікарів усіх спеціальностей (на 10 тис.) ⁴	38,6	43,7
Кількість лікарняних ліжок (на 10 тис.)	84,4	78,1
Захворюваність (на 100 тис.)	66201	62775
Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, кг	96,4	105,5

¹ Дані за 2014р.

² Див. третю виноску до табл. 1.3.

³ За даними Пенсійного фонду України, Мінсоцполітики та МОЗ.

⁴ Без зубних лікарів.